

5. Рішення Ленінського районного суду м. Миколаєва від 05 квітня 2019 р., справа № 488/789/19, режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81151725>.
6. Рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 2 березня 2020 р., справа № 369/6876/19, режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88357217>.
7. Рішення Подільського районного суду міста Києва від 25 листопада 2019 р., справа № 758/5110/18, режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89306832>.
8. Рішення Держинського районного суду м. Кривого Рогу від 20 січня 2020 р., справа № 210/867/19, режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87660867>.
9. Рішення Ленінського районного суду м. Миколаєва від 05 квітня 2019 року, справа № 488/789/19, режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81151725>.
7. Рішення Оріхівського районного суду Запорізької області від 4 лютого 2020 р., справа № 337/4935/17, режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87576219>.

Васильків Валентина Ігорівна

*Аспірантка кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ У СПРАВАХ ПРО ЗАХИСТ ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Існування комунікативних потреб людини досі залишається незаперечним фактом. Стан розвитку інформаційних технологій свідчить про вдосконалення засобів взаємодії осіб, в тому числі шляхом обміну інформацією. Поява Інтернету, різноманітних інтернет-платформ, мобільних додатків спростили та вдосконалили процеси пошуку, обміну та поширення інформації, а також її створення. Раніше існуючі інформаційні джерела як, наприклад друковані засоби масової інформації, залишаючи свою первинну форму також трансформувалися в електронну, у вигляді Інтернет-видань. Проте, якісний стан сучасної інформації значно погіршився, що підтверджується значною кількістю існуючих «фейкових» новин, неперевіраних перекладів та інших видів дефектів інформації. Нажаль, вищезазначені недоліки можуть використовуватися для порушення права на повагу до честі та гідності фізичних осіб, оскільки еволюція можливостей спілкування, висловлення власної думки, переконань та поглядів разом з цим сприяла зловживанню такими правами та призвела до порушення прав інших

осіб через висловлення, розповсюдження недостовірної інформації про фізичну або юридичну особу.

Право на повагу гідності та честі фізичної особи, серед інших, у статті 270 Цивільного кодексу України, відноситься до особистих немайнових прав. Відсутність визначення понять «честь», «гідність» та «повага честі і гідності» у Цивільному кодексі України зрозуміла, оскільки дані категорії є в першу чергу морально-етичними, ніж правовими, але разом з цим, порушення таких морально-етичних норм мають юридичні наслідки. Однак, ці поняття, а також поняття «недостовірної інформації», «негативної інформації», знайшли своє втілення у чинній Постанові Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 р. «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи».

У Постанові Пленуму Верховного Суду України (далі- ПВСУ), через юридичний склад правопорушення зазначено, що недостовірна інформація – така, що не відповідає дійсності або викладена неправдиво (містить відомості про події чи явища яких не існувало або які існували, але відомості про які неповні або перекручені)[1]. В частині 3 статті 277 Цивільного кодексу України закріплено презумпцію недостовірності негативної інформації, тобто негативна інформація вважається недостовірною, поки особа, яка її поширила не доведе протилежного[2]. Проте за визначенням «негативної інформації» варто звернутися до вищезазначеної Постанови ПВСУ від 27.02.2009р. №1, згідно з якою негативна інформація вважається такою, якщо в ній стверджується про порушення особою, зокрема, норм чинного законодавства, вчинення будь яких інших дій (порушення принципів моралі, загальновизнаних правил співжиття, неетична поведінка в особистому, суспільному чи політичному житті тощо) і яка, на думку позивача, порушує його право на повагу до гідності, честі, чи ділової репутації.

Аналізуючи рішення судів першої інстанції, варто зазначити, що вирішити питання, пов'язане зі складністю встановлення змісту понять

«негативна інформація» та «оціночні судження», можливо за допомогою проведення лінгвістичної експертизи. Згідно з положеннями Інструкції «Про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень» затвердженій Наказом Міністерства юстиції України № 53/5 від 08.10.1998р. за допомогою семантико-текстуальної експертизи вирішуються питання щодо: значення слів, словосполучень, фраз; їхнього об'єктивного змісту; щодо того, чи є в тексті інформація позитивного або негативного характеру щодо певної фізичної або юридичної особи; чи містяться висловлювання образливого характеру щодо певної особи; чи є висловлювання фактичним твердженням або оціночним судженням[3].

Проте, експерт-лінгвіст чи суддя повинні визначати форму, в якій висловлено інформацію (фактичне твердження або оціночне судження) у деяких науковців існують сумніви, які обґрунтовуються тим, що на законодавчому рівні поняття «оціночні судження» визначено в ст.30 Закону України «Про інформацію», згідно з яким оціночними судженнями, за винятком наклепу, є висловлювання, які не містять фактичних даних, критика, оцінка дій, а також висловлювання, що не можуть бути витлумачені як такі, що містять фактичні дані, зокрема з огляду на характер використання мовно-стилістичних засобів (вживання гіпербол, алегорій, сатири). Оціночні судження не підлягають спростуванню та доведенню їх правдивості[4]. Тобто за таких ознак це питання права, яке суд визначає самостійно.

Разом з цим, на думку О.Рубля, суперечливим видається питання належного суб'єкта визначення інформації як оціночного судження або фактичного твердження, адже не зважаючи на законодавче визначення оціночних суджень, необхідно враховувати також характер використання мовно-стилістичних засобів (вживання гіпербол, алегорій, сатири), а за таких ознак, дане питання не лише правове, тому потребує окремих знань[5]. Аналіз судової практики дає змогу дійти висновку також про те, що судами

застосовується практика Європейського суду з прав людини, оскільки суди посиляються, наприклад на рішення ЄСПЛ у справі «Лінгенс проти Австрії», в якому суд розрізнив факти та оціночні судження та зазначив, що існування фактів можна довести, а правдивість критичного висловлювання не підлягає доведенню. Вимога доводити правдивість критичного висловлювання є неможливою для виконання і порушує свободу на власну точку зору, що є фундаментальною частиною права, захищеного ст. 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод[6]. Також суди посиляються на рішення ЄСПЛ у справі «Фельдек проти Словаччини» від 12 липня 2001 року, де було дотримано аналогічну позицію з приводу розмежування оціночних суджень від фактичних даних.

Тобто, для належного захисту свого порушеного права на повагу до честі, гідності, ділової репутації, варто відрізнити поширення недостовірної інформації від оціночних суджень та враховувати надмірність мови, оскільки одне і те саме речення може трактуватися різними людьми абсолютно амбівалентно. Звісно, позивач може заздалегідь, до моменту подачі позову, визначити, в якій формі про нього було поширено інформацію, потім звертатися до суду. Питання належного захисту порушених немайнових прав фізичної особи особливо важливе, оскільки знаходяться в площині забезпечення функціонування не лише правових норм, але і моральних. Не зважаючи на законодавчу урегульованість питання захисту права на повагу до честі та гідності фізичної особи від його порушення шляхом поширення про неї недостовірної інформації, у судовій практиці результати лінгвістичної експертизи мають вагомe значення з урахуванням особливостей сучасних способів створення інформації та складностей визначення її форм.

Список використаних джерел:

1. Постанова Пленуму Верховного Суду «Про судову практику у справах про гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» №1 від 27.02.2009р. – Електронний ресурс. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09?find=1&text=%E0%ED%EE%ED%B3%EC%ED%EE#w11

2. Цивільний кодекс України. – Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n1514>
3. Наказ Міністерства юстиції України № 53/5 від 08.10.1998р «Про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень». – Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>
4. Закон України «Про інформацію». – Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
5. О.Рубля. Лінгвістична експертиза у репутаційних спорах, або як підібрати слова щоб вийти сухим із води. - Електронний ресурс. Режим доступу: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/180563_lngvstichna-ekspertiza-u-reputatsynikh-sporakh-abo-yak-pdbirati-slova-shchob-viyti-sukhim-z-vodi
6. Судове рішення. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79247385>

Данилець Леонід Віталійович

*Аспірант кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ВСТАНОВЛЕННЯ ТА ДОКАЗУВАННЯ ФАКТУ ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Одним із основних принципів цивільного судочинства відповідно до діючого Цивільного процесуального кодексу України є принцип неприпустимості зловживання процесуальними правами.

Станом на сьогоднішній день особливо актуальною є проблема зловживання процесуальними правами з боку учасників справи, а іноді і осіб, які не є учасниками справи, проте зацікавлені аби така справа була вирішена з порушенням розумних строків.

Сприяє розвитку такого явища, як зловживання процесуальними правами, перш за все нестабільне законодавство, яке постійно змінюється, додатковими факторами є триваючі довгий час судові реформи та як наслідок «кадровий голод» в органах судової влади, а також діючий на території всієї країни загальнонаціональний карантин.

У попередніх працях нами було встановлено, що перш за все, необхідно нормативне закріплення поняття зловживання процесуальними правами у Цивільному процесуальному кодексі України, адже задля